

#### מסורת הש"ס

(א) לעיל ג: ושה"י (ב) פסחים קה: (ג) כתובות י: עירובין פד: (ד) כריתות יב: (ה) חולין עב. פסחדיין ד. [ולקמן מוט: גג:]. (ו) משנה יח: עוש"ס: (ז) שבת: (ח) גיטין טו: חולין קי: ידים פ"א מ"א. טו: סוטה טו: (י) ברכות כה: (יא) [פסחים קה:]. (יב) מלאך מרחק אש: עתלין [ישיעה מו,]. (יג) [כ"ל דמלא מורה יב:].

#### תורה אור השלם

- וְעַל כֵּל נִפְשֹׁת מוֹת לֹא יָבֹא לְאִבּוֹ וְלֹאֲבָהּ לֹא יִשְׁתָּא:

וירקא: כא

#### נוסחת הריב"ן

(א) לגמרו [רביעית: צ] דר' יוחנן: [ג] למטטרין: [ד] מיר הא דלמנע עד שמינא רביעית יין ועושה פסח ד' כוסות מ': [ה] על רובע רביעית שבו כרי רביעית וביין דלרי מ': [ו] רביעית דס: [ז] (להל' ליחא ככ"י: [ח] וקאמר דמשמע: [ט] בשמן בשמן: [י] מיר רביעית: [יא] (דלמר מקוה) ליחא ככ"י: [יב] (מקוה של) ליחא ככ"י: [יג] גפני: [יד] (יגיעו) ליחא ככ"י: [טו] על נטולת רבנן ואיזו ידע היכא אכל לדירן לא שמע לן לא הלה ולא פירושא ל"א והא חיבא מקוה דמן ששלאחיה מ' והשאר ליחא:

#### הגהות הב"ח

(א) גמ' ושא"ל כל המשקין רביעית וכל המוספין כ"ל ותיבת ושא"ל נמחק: (ב) רש"י ד"ה ור' שמעון דלית ליה צירוף אלא אפילו: ד"ה לר' יוחנן מרבי ליה גמ' אכולין: (ד) ד"ה ועל כל נפשות וכו' לאו דוקא נקט נפשות דהא הוא דלא בפלוגתא: (ה) ד"ה והאליא וכו' המקוה הסד' והס' מ"ה בר מוחאיה דנטולת רבנן וכו' לישנא אחרינא והאליא מקוה דמן במתכת מקואות בפרק כל המעורב למקוה ותכמים אומרים אס מקבלת האמבטי כ"ל ותיבת גביה נמחק: (ו) בא"י ואם לאו פסול וכו' ר"ש דר צדוק אומר אס מקבל האומר כל שהוא פסול לישנא אחרינא כ"י פרק שני דמסכת מקואות ממחיל כל המעורב למקוה וע"ש:

#### הגהות מהר"ב

#### רנשבורג

א' רש"י ד"ה ותמש חורבא סימנא וכו' אלא רביעית. תיבת רביעית נמחק וי"ב חצי לוג כ"ל. א"י: [ב] ד"ה דנטולת רבנן וכו' לפני אותו מקוה. תיבת מקוה נמחק וי"ב מקוה:

#### הגהות התוספות

- ד"א ואת פסחים. 2. כ"ל משמע דשרה. 3. תיבת לנפש נמחק. 4. כ"ל מים שדס.

#### מוסף רש"י

כל רביעיות שבתורה. כגון רביעית דס מן המת ורביעית שמן ללחם תורה ורביעית מים למזער. ולחלף דרבנן דמשנה ראשונה דלאו רביעיות אמרי, ופירא וכו' כר' קמחא דאש לאו היסר מטטרף לאיסור בלאסרי מיר (ראמ"ה בשו"ט) אובלין. אף בואכל היתר

מטטרף לאיסור (שו"ט).

בפירקין דלעיל (דף ד.) דקסבר ר"ש כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן: עד שיזיר מכוון. כגון דלמר הריני מזיר סתם ופרשין לעיל (דף ג.) דמשמע מן

היין ואילו לרבנן אפי' לא מזר אלא מחמת חיוב כבולין: כל רביעיות שצפורה. כגון רביעית דס שנטמא בזהל אין היתר מטטרף לאיסור שאין אחד מכל המשקין מטטרף עמה אלא רביעיות. חוץ מרביעית של מזר כו': [ב]לרבי יוחנן (ג) גמי מרבי ליה לאולנים. שבזיר כגון חרצן וגו וענב שנטטרף דבר אחר עמהן בזכות: ור' אלעזר משקין אין. [ג]מטטרפין משום דדדידיה מפרש קרא אכל בזמיר אחרינא כגון בואכלין אין היתר מטטרף עמהן: א"ר אלעזר עשר רביעיות הן. בעשרה מקומות נתנה בהן תורה שיעור רביעית: חמש סומקסא. יין ודס: וחמש חיוורסא. מים ושמן: סימנא לגיסא גזיר ועושה פסח כו' [ד]: ד' כוסות הללו. שמיקנו חכמים לרבי שיהא צין כולן רביעית לוג יין חי דהיינו זהל ומחלה כדי שימזוגו ויעמוד [ה]כל רובע רביעית שבו כדי רביעית וכגון דדרי על חד תלתא מיא דמפרש הס"ס: שבורו שם רביעית יין אל יורה. דכתיב יין ושכר אל תשת וסמין ליה ולהצדיל ולהורות (ויקרא י) דמשמע דלענין הוראה גמי לא ישתה: ונכנס למקדש חייב. משום שאמנר יין ושכר אל תשת וגו': ועל כל נפשות מה לא יבא. דמשמע משני מתים. רביעית] קרי ליה [ו] נפש דלאמרי' התם (שבת דף ק:) רביעית דס נתמי בזכס. [ז]והא דמשמע ליה הכא רביעית דס היוצאה משני מתים לאו דוקא [ח] ליה דהכי הוא משום דפלוגתא לא קמיירי וכן אמרי' בסמוך ליה הכא ר"ע היא ולא רבנן דלאמרי' צפ"ק דסנהדרין (דף ד.) דאילו לרבנן אינה מטמאה רביעית דס שיוצאה מן המת אלא כשיוצאה ממת אחד בלבד והא' דקא

נסכי לה הש"ס אליבא דר"ע לאו דוקא אלא איירי דאית זיה רביעית וקא דריש זיה קרא נסכי ליה הש"ס ולדברי הכל ברביעית הוי [שעורא]: וחמש חיוורסא סימנא לגירסא חנם חמי מזערע שפנסל בשבט: וה"ג אמר רביעית שמן ולהל. ודלאמרי' התם בזכס' מנחות (דף פה.) ימיב רבי וקא קשיא ליה רביעית במקדש למה נמשחה אי משום מזערע חוץ הוא ואי משום מזר בשחיטת איל הוא דקדשי א"ל ר' חייל לחיבתי כ"ג דמציא בכל יום ועושה צו כ"צ חלות מחלימה בצדק ומחלימה ענרב והיה מציא רביעית שמן קרי עליה [ט] אש ממרחק ענמי. ואית דגרסי רביעית שמן של חלת תורה דלאמרינן

צפ' שתי מדות (שם דף פט.) מציא חצי לוג וחורבא מחלה חלות ורקיקין ומחלה דרבוכה והאיך מחלה דרבוכה אית זה כדי רביעית טעות הוא ואינו כן בדהדיא אמרי' התם אל ר"א צן עזריה אפי' אתה דורש כל היום בשמן טו לא הייתי שומע קך אלא א רביעית שמן לג' מינין שבתורה חלת מזה ורקיק ורבוכה והאד עשר יום שבין דס נדה לנס נדה כו': גזיר רביעית שמן לגזיר. לרקיקי מזר: מזערע רביעית מים למזערע. דלאמר בזכס' סוטה (דף נט:) ושחט את הפזור האחת אל כלי חרס על מים חיים [ויקרא יז] ואמרי' כמה מים יהא נותן צו כדי שיהא דס כפור ניכר בהן וכמה רביעית: כל משקין טמאין. מטטרפין לטמא משקין אחרים כשיהא בהן רביעית ולפסול את הגוייה ברביעית כששומה אותן בזדי אכילת פרס: כל השופיין. ששופיין אותן לרה"ר: וסו לינא והא אינא. הא דתנן בזכס' ידים נוטלין לידים [ומרביעית לאחד ואפי' לשנים ואע"ג דלית זהו כדי רביעית לשני הואיל ולראשון הוה זיה כדי שיעור נטילה: בפלוגתא לא קמיירי. דהא קמיפליגי עליה דרבי יוסי ואמרי' לאחד ולא לשנים: והאיכא פיילי של חרס. כלי גרוע של חרס שצו היה נותן עפר מרקקעית המשכן דכתיב [במדבר ה] ומן העפר אשר יהיה צקרקע המשכן להשקות אתה סוטה (דף טו:) קאי: והאיכא הא דתנן. צרכות (דף קה:) כמה מים נותן לתוך עבט של מימי רגלים כל שהוא: ר' זבאי אומר רביעית. והתם מפרש טעמא דמילתא: והאיכא מ"א [מקואות פ"ב מ"ד] ר' אליעזר אומר רביעית מים שאובין פוסלין את המקוה [ט] דעטלוה רבנן. ואמרו דפחות מג' לוגין לא פסלי. לישנא אחרינא והאיכא מקוה [ז]דלמר מקוה המחזיק רביעית ראוי להטביל צו מחטין ונזויריות דלאמרינן במסכת פסחים צפרק קמא (דף יז:) אמר רב פפא הא דלמרת צקרקע טהורין כו' צר מינה דההיא דעטלוה רבנן ואמרי' דבעינן ארבעים סאה אפילו למחטין ונזויריות דלאמרי' בחגיגה (דף כא:) גזירה שמה טביל מחטין ונזויריות בזלי שאין בפיו כשפופרת הנוד אלנא לכל מיילי דבעינן [ז]מקוה של מ' סאה. לישנא אחרינא והאיכא מקוה דתנן במסכת מקואות (פ"ו מ"י) וחכמים אומרים אס מקבלת [ז]גובה האמבטי רביעית עד שלא [ז]גיעו לאציק כשר [ט] אס לאו פסול וצטלוה רבנן [ט] מפי המורה וקשיא לי היכא צטלוה רבנן וי"ל הא דקאמר צטלוה רבנן אהא סמין דהא קמני עליה ר' אלעזר צר צדוק צפרקין [שס] כל המעורב למקוה אס מקבל האציק כל שהוא כשר. לישנא אחרינא והא איכא מקוה דתנן[ט] שהשלימה מטרתה ברביעית דרבייה והתשכח שאלס ש כאן [י] דהא ר' רביעית ממי גשמים הורן ומחלה מן המעמין [י] סאין חסר רביעית וחרקן וזקן [יא] חסר [יב] מקוה דסן שישמשו המים לתוך המקוה דהא יש בהן ארבעים סאה בר מההיא דעטלוה רבנן דהא קמני רישא חקן לפני אהא כ"א סאה ממי גשמים:

## שלישה מינין פרק ששי נזיר

## לח.

**דְּלִית לִיה צִירוף.** כלומר לא צעי צירוף דאית ליה כל שהוא [למכות] ווא"ת לר"ש משרת למה לי לצירוף לא אינטרדיך וכ"ת לטעם כעיקר תיפוק ליה מגיעולי עובדי כוכבים לר"ש דלאו חידוש דלחיה אמר בזכס' ע"ז (דף סו:) לא אסרה תורה אלא קדרה צת וימנא וי"ל דיכול להיות דלדידיה נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא ואפ"ה אסרה הכתוב ושפיר מקרי חידוש שחלק הכתוב צין פגם מרובה לפגם מועט ועוד תירץ ג"ע דשפיר אינטרדיך לצירוף דהא דקאמר כל שהוא היינו כשהוא צעיניה אכל כשהוא מעורב לא ס"ד למיסר וכי האי גוונא אמר אציי במנחות (דף נה.) צרימא אין לי אלא כו' דבמר דמרצין מקרא מקלמו דהיינו חצי זית מלרין קרא לעירובו: **אָמַר ר' אבבה אמר ר' אלעזר ב"א איסורין שבתורה בוי.** [ואית' דגרסין כל רביעיות כו' ואיכא לפרש כגון רביעית יין של ערלה או של כלאי הכרס:

**אפ"ל**ו אובלין מרבי. משום דמשרת משמע"ה מפת ומיין וסצירה לר' יוחנן ד"ה כל איסורי מזר כגון חרצן וגו ור"א ס"ל דמשרת משמע דוקא יין והיכא דגלי: **גְזִיר רביעית יין לנזיר.** והיינו למשנה ראשונה (לעיל דף לד:) אע"ג דקאמר לקמן בפלוגתא לא קמיירי היינו גבי חיוורתא: **עָרַב ב"ל נפשות מת לא יבא.** נפשות משמע תרי ומת משמע שיעור חלי והוא רביעית דס לנפש: שפנסל תלוי צו דלאמר (שבת דף לא:) רביעית דס נתמי בזכס כו': **חֲלַת רביעית שמן.** בחלות תודה מיירי שהיו צו שלשה מינין ממנה עשרה חלות ועשרה רבוצין ועשרה רקיקין וטעונין חצי לוג ואמר וחוציהו חלוי לרקיקין ולחלות וחלוי לרבוכה דלאמרי' צפרק התודה (מנחות דף עו. וס:) **בָּרַק רביעית שמן לנזיר.** שיש שני מינין חלות ורקיקין דלאמרינן צפרק התודה (שם דף עה:.) **מַצּוּרַע רביעית מים למצורע.** דכתיב וטבול אותם ואת

האפור החיה צדס האפור השחווטה על המים החיים ואמר בסוטה צפ' היה מציא (דף נט:) צדס שדס' האפור ניכר בהן וכמה הן רביעית: **הִיה מביא פידים.** פירוש כלי ונותן צו חצי לוג מן הכיור להשקות את הסוטה: **בָּמָה מים נותן לתרבוה.** בעצט של מי רגלים שיוכל להתפלל שם: **וְהָא רביעית דמקוה.** דחיי צו להטביל מחטין ונזויריות דלאמרינן צפסחים (דף יז:.) **בָּר מההוא דבטליה בשול.** פירוש הלכיוו ארבעים סאה אפי' למחטין ונזויריות וצאדס לעולם צעיא מ' סאה למקוה ואמר

רביעית יין לנזיר כמשנה ראשונה. שהי רביעית אין אל דבר פ"ק דשבת דהשותה משקים טמאים נפסל גופו מלאכל בחרומה. בשבת דתנן ושאר כל המשקים מרביעית לכל השופכים ברביעית. כ"פ המוציא יין פה' חלב ודבש שיעור יציאתן בכמה ואח"כ כולל יחד כל שאר משקים ושיעורן ברביעית. מרביעית נוטלין לידים לא' ואפי' לב' א' הנוטל ידיו צריך רביעית וכן ב' יכולין ליטול ברביעית זה אחר זה ואמר ואתו משיויר טהרה: בפלוגתא לא קמיירי ור' יוסי פליג כיספא ואמר וכלבד שלא יפחות לאחרון שבהו מרביעית: פיילי של חורס. ונתון לתוכה חצי לוג מים של הכיור להשקאת סוטה. דמים קדושים כתיב: כמה מים יתן לתוכו בעבט של מימי רגלים שיוכל להתפלל אצלו: והא איכא רביעית דמקוה דחוי להטביל ביה מחטין וצניויריות כראיתא פ"ק דפסחים: בר מינה דההיא דבטלוה רבנן ואמרו שאין מבטילין שום דבר בפחות מ' סאה:

## עין משפט ונר מצוה

בו א מיי פ"ה מהל' מירות הלכה ב סמג לאין רמג: בו ב מיי פ"ו מלכות חמץ ומזה הלכה ב סמג עשין מא טו"ש"ע א"ח ס' מעב ספי"ט ט:

בג ב מיי פ"א מהלכות צולת מקדש הלכה ג סמג לאין שס טו"ש"ע י"ד ס' רמז ספי"ד יג בטה"ה [ובת"מ ס' ז ספי"ד ח:]

בב ד מיי שס ה"א סמג שס:

ל ה (מיי) פ"ב מהלכות טומאת מת הל' י ופ"ד שס הלכה ח:

לא ו מיי פ"ג מהלכות משנה קרבנות הל' ג:

לב ז מיי פ"ה מהל' מירות הלכה א סמג עשין קפז:

לג ח מיי פ"א מהל' טומאת צרעת הל' א סמג עשין רלה ללו:

לד ט מיי פ"ח מהלכות אבות וטומאות הלכה יא ופ"ד מהלכות טומאת

אובלין הלכה ג:

לה י מיי פ"ח מהל' שבת הלכה ב:

לו כ מיי פ"א מהל' מקואות הלכה ח סמג עשין כ טו"ש"ע א"ח ס' קס ספי"ג י:

לז ל מיי פ"ג מהלכות סוטה הל' ט סמג עשין נד:

לח מ מיי פ"ג מהל' ק"ש הלכה י סמג עשין יח טו"ש"ע א"ח [ס' עז ספי"א ח] וס' ס פי"ג ח:

#### פ"ה הרא"ש

ור"ש דלית ליה צירוף כלל. דאמר כל שהוא למכות וא"צ שיעור: מאי דריש ביה. אינו נזיר עד שיזיר מכוון מתגלחת ומטומאה ומיין דכאמר לעיל (פ"ב) [פ"ק]: אמר ר' אלעזר כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מרביעית שבזויר ואיתא ספריא גורסי כל רביעית שבתורה. משום דבזויר גופיה כל איסורי מצטרף. ור' אלעזר משקין אין מירי אחרינא לא. משום דמשרת כתיב דמשמע דוקא שרה פתו יין דהיינו היתר מצטרף עם משקין דאיסור אכל פת בחדו וגו וחרצין לא מצטרף. ור' יוחנן לא מפליגי דבסר חל חתמא בחד מאיסור נזיר וד"ה לכל שאר איסורי נזיר: עשר רביעיות הן. בעשרה מקומות נתנה תורה שיעור ברביעית: ה' סומקתא. כגון דס או יין: וד' חיוורות כגון מים או שמן והיה נתון סימן להם. סומקתא נזיר ועושה פסח שהורו במקדש ומתו. נזיר רביעית יין לנזיר כמשנה ראשונה. שהי רביעית אין אל דבר פ"ק דשבת דהשותה משקים טמאים נפסל גופו מלאכל בחרומה. בשבת דתנן ושאר כל המשקים מרביעית לכל השופכים ברביעית. כ"פ המוציא יין פה' חלב ודבש שיעור יציאתן בכמה ואח"כ כולל יחד כל שאר משקים ושיעורן ברביעית. מרביעית נוטלין לידים לא' ואפי' לב' א' הנוטל ידיו צריך רביעית וכן ב' יכולין ליטול ברביעית זה אחר זה ואמר ואתו משיויר טהרה: בפלוגתא לא קמיירי ור' יוסי פליג כיספא ואמר וכלבד שלא יפחות לאחרון שבהו מרביעית: פיילי של חורס. ונתון לתוכה חצי לוג מים של הכיור להשקאת סוטה. דמים קדושים כתיב: כמה מים יתן לתוכו בעבט של מימי רגלים שיוכל להתפלל אצלו: והא איכא רביעית דמקוה דחוי להטביל ביה מחטין וצניויריות כראיתא פ"ק דפסחים: בר מינה דההיא דבטלוה רבנן ואמרו שאין מבטילין שום דבר בפחות מ' סאה: